

ԱԶԳԱՅԻՆ

Երուսաղիմայ պատուարժան Միաբան-ներէն գերապատիւ Տ. Ներսէս և Տ. Աստուածատուր վարդապետք. քանի մ'օրէ հետէ մայրաքաղաքս եկած են, և Ս. Եղիշիմիան պիտի ուղևորին՝ եպիսկոպոսական բարձր աստիճանն ընդունելու համար: Երուսաղիմայ ամեն Ս. Պատրիարքէն և վանական վարչութիւնէն վկայական ունին արդէն, և նոյնը կեդրոնական վարչութիւնէն ալ տրուած է:

Տիգրանակերտի դաւառական ընդհանուր ժողովն՝ միաձայն հաւանութեամբ վիճակին առաջնորդ ընտրել է գեր. Տ. Փիլիպպոս Ծ. վարդապետն, որ արդէն բաւական ժամանակէ հետէ յիշեալ վիճակին առաջնորդական տեղապահութեան պաշտօնը կ'ստանայ, և երկու շաբաթէ հետէ մայրաքաղաքս եկած է՝ ինչ ինչ խնդրոց համար:

Գարակէօմրիկի քարոզիչ գեր. Տ. Կարապետ եպիսկոպոս Սերովբեան՝ վաղը Պալատու Ս. Հրեշտակապետ եկեղեցւոյ մէջ քահանայական աստիճան պիտի տայ թաղին խորհրդեան վարժարանաց բաղման հաստիարակ արժանայարգ Ալեկսան Գրիգորեանի:

Գաղատիոյ առաջնորդ գեր. Տ. Արիստակէս եպիսկոպոս գրեթէ այս օրերս Պատրիարքարանի, թէ ինքն հրաժարած է և վիճակին մէջ իբրեւ հիւր ժամանակ կանցունէ: Սակայն հրաժարման պատճառն նշանակած չըլլալով՝ Պատրիարքարանը ծանուցել է իրեն՝ որ պատճառն հաղորդէ:

Կեսարիոյ դաւառական ժողովոյ անդամոց ոմանք՝ Պատրիարքարանի բողոքած ըլլալով թէ իրենց անդամակիցք օրինազանց ու պարտազանց կ'առնուին, Պատրիարքարանը ստիպուել է գրել գեր. Առաջնորդին, որ բողոքոյ առիթ եղած կէտերուն քննութիւնն ու պէտք եղած կարգադրութիւններն ընէ:

Կիւրակէ օրը Գատը գիւղի երկսեռ վարժարանաց մրցանակաբաշխութեան հանդէսը կատարուեցաւ, ընդ նախագահութեամբ գիւղին քարոզիչ Սրուանձտեանց գեր. Տ. Գարեգին վարդապետի, և բաղմամբ հանդիսականաց, երկու սեռէ, յորմէին ուսանողաց պատուարժան ծնողաց մեծագոյն մասն:

Հայերէն, աստիճանն ու գաղղիարէն լեզուօք ճառեր ու երգեր լսուեցան, և մեծարգոյ Հոգաբարձութեան կողմանէ Նորատուրկեան մեծապատիւ Գաբրիէլ Եփէնտի ուսման վրայ հակիրճ բայց վը-

սեմ ոճով խօսեցաւ, և վարժարանին նիւթապէս ու բարոյապէս աշխատաւորաց համար առհասարակ շնորհակալութիւն յայտնեց:

Թէև ներկայ չէինք հարցաքննութեանց, բայց այս հանգիսին ներկայ դռնուելու պատիւն ունեցանք: Կրնամք ըսել, թէ բոլոր հանգիսականք գոհ եղան հանգիսին պարզութեանն ու վսեմութեանն համար, վստահ ըլլալով թէ վարժարանն միշտ այս ընթացքն ունենալով ուսուցման ու տնօրինութեան դրօշոյ մէջ ալ, կրնայ արդիւնաւոր հանգիսանալ:

Չանագալէի առևտրական ժողովոյ նախագահ Թոգատլեան մեծապատիւ Մինաս Եփէնտի՝ մայրաքաղաքս եկած է քանի մ'օրէ հետէ:

Աւստրիոյ կայսրը Երկաթեայ թագի պատուանշանին երրորդ աստիճանը ընծայել է՝ Վիեննայի օսմանեան դեսպանատան երկրորդ քարտուղար Պաղտատլեան մեծապատիւ Օհան Եփէնտիին: Կը շնորհաւորեմք ի սրտէ:

Սալմա-թօմուր և Գարա-կէօմրիկի միացեալ թաղից երկսեռ վարժարանաց տարեկան հարցաքննութիւնք պիտի կատարուին ըստ հետեւեալ ցուցակի:

- Օգոստ. 9 Հայերէն
- » 11 Տաճկերէն և Գաղղիարէն
 - » 13 Թուրքանութիւն, գրահաշիւ, աշխարհագր. և տօմարակ.
 - » 19 Սրբազան և Ազգ. պատմութիւնք, քրիստոնէական, կրօնագիտութիւն, դժագրութիւն և ձեռարուեստ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Ո՛չ Գարատաղի և ո՛չ Սերովիոյ կողմէրէն պատերազմական նշանաւոր լուրեր չկան վերջին օրերս: Միայն թէ Լա թիւրքի օգոստոս և թուականով հեռագիր մը հրատարակած է, ուսկից կիմացուի թէ սերովիացիք յարձակում մ'ընել են Զայ-չարի հիւսիսային կողմը, բայց դարձեալ յաղթուելու ու ետ քաշուել են՝ 80 մեռել ունենալով և 5 գերի թողլով օսմանեան զօրաց ձեռքը: Նոյնպէս դաւադարացի կողմանէ աննշան կռիւներ եղել են, սակայն մեծ պատրաստութիւններ կըլլան Գարատաղն ալ Սերովիոյ վիճակակից ընելու, և վերջապէս քիչ օրէն ինչպէս ի Պէլիրատ նոյնպէս ի Զէթինէ արշաւելու համար:

Գարատաղ առայժմ կ'ոխորտայ՝ վերջին ծանուցեալ դէպքին պատճառաւ: Բայց Սերովիա՝ արդէն նկուն ու ակնկոր՝ օրհասական ճգնաց մէջ կ'զբտ-

նուի. դարձեալ կանդեն, թէ Միւրան իշխանը հաշտութեան կ'փափաքի, մինչդեռ գլխաւոր պաշտօնեայն և այլք ընդհակառակն մինչև ցվերջին շունչ դիմադրել առաջադրած են. կըսեն թէ այս պատճառաւ անհամաձայնութիւն կայ մէջերնին, կամ Միւրան գահընկէց պիտի ըլլայ, և կամ ներկայ պաշտօնէութիւնը պիտի փոխուի: Շատ տխուր կը նկարագրեն Սերովիոյ զօրաց վիճակը. դըրեթէ անօթի է զօրքը և յուսալիք, և արժանաւոր հրամանատարներէ դուրկ հերիք է մակարեբել Սերովիոյ վիճակին ծանրութիւնը, եթէ արգարե Օլիմպիչ զօրավարն դատաստանի պիտի ենթարկուի՝ երբեմն Միւրան իշխանին սիրելի փարիզացի տիկին մը մինչև բանակը բերել տալուն համար, որոյ երկայնաձիգ շրջագգեստով արձակ համարձակ բանակատեղին իբրեւ թէ ի դրօսավայրի նազաքայլ զգնալն՝ մեծ զայրոյթ պատճառել է զօրաց և մեծամեծաց, և միահամուռ բողոք բարձր են առ իշխանութիւնն: Մինչև այս աստիճան մեղկութիւն, չէթէ այսպիսի փոքրիկ իշխանութիւններ, այլ ահագին և հսկայ պետութիւններ կրնայ բնաջինջ ընել:

Պատերազմական լուրեր չկան Սերովիոյ վրայ քանի մ'օրէ հետէ. բայց սերովիացի 2200ի չափ գիւղացւոց, և օսմանեան սահմանէն սերովիացւոց տարած ընտանեաց մէկ մասին՝ օսմանեան հրամանատարաց դիմել ու ապաստան խնդրելն ծանուցանող պաշտօնական գրեր կան, որոց համար Բ. Դուռը բարեւոյ խնամատարութեան յանձնարարութիւններ կընէ ամենուն, և յատկապէս առ համօրէն սերովիացիս յայտարարութիւն մ'ուղղեց սերովիական լեզուաւ, որով կայսերական կառավարութիւնը մինչև ցարդ իբրեւ դորովագութ հայր տարած խնամքը յիշատակելով, այսուհետեւ ալ միեւնոյն կերպով վարուելու պատրաստ ըլլալը կ'ծանուցանէ իրեն գիմող ու հնազանդող սերովիացւոց համար, բայց միանգամայն յաւելլով թէ ըմբոստ ու անհնազանդ գտնուողներն խստիւ պիտի պատժուին:

Գլխութիւն ու մարդասիրութիւն պատուիրող այսպիսի յայտարարութիւններ, և ներում շնորհող հրամանագրեր մէկ կողմանէ կառավարութիւնն հրատարակած ատեն, միւս կողմանէ Եւրոպիոյ և մասնաւորապէս Ռուսիոյ ու Անգլիոյ մէջ ամբաստանութիւններ կըլլան թէ օսմանեան զօրքը, կամ առաւել ճիշդն ըսելով՝ չէրքէօներն ու Պաշլ-պօղուգները խժդժաբար կ'վարուին, անգէն ժողովուրդը կ'կտորեն, չեն խնայիր մանր տղոց՝ ծերոց ու կանանց, և ամբողջ գիւղեր այրեացաւեր կընեն, ինչպէս երբեմն ի Պուլլարիա, նոյնպէս այժմ ի Սերովիա: Այս ամբաստանութիւններն են, որ Անգ-

դիւյզ մէջ ալ ժողովրդեան ջերմ խօսակցութեանց և մինչև իսկ կառավարութեան հետազոտութեանց առարկայ կըլլան, և մինչև չափազանցութեանց յերեւան գալը՝ շատերն կ'մնան գայթակղեալ ի շահ յետեմաց թուրքիոյ :

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կրեւտէի վրայ հետեւեալ տեղեկութիւնը կ'արգելէ իթթիհատի մէջ :

Կրեւտէն մեր ընդունած երկու նամակները՝ կղզւոյն ներքին վիճակին վերայ ինչ ինչ կարեւոր տեղեկութիւններ կուտան :

« Ասոնց պատմութեան նայելով, երեսփոխանաց կողմանէ Բ. Դուռը զրկուած, և առաջարկութեանց ոմանց ընդունուած, և այլոց մեքեուած ծրագրին անընդունելի մասին հեղինակները՝ կրեւտէի մէջ անգործ ու անաշխատ թափառող հելլեն աշխատասէրներէն մէկ քանին են : Ասոնք՝ որ կրեւտէի մէջ ապի մի հող և ծառի ճիւղ մ'անդամ չունին, յանուն համայն կրեւտացւոյ՝ կ'սօսին, գաղափար կ'հրատարակեն, և ահա այսօր սի ծրագրիւր ի գիր կ'առնուն : Այս պարուններէն 15 հոգի, իրենց ստորագրութեանց վրայ « Երեսփոխանք համօրէն քրիստոնէից կրեւտէի » գրելով, Գաղղիոյ նախագահին խնդրագիր մը ուղղեր, և խնդրէին որ կրեւտէի իշխան գրուի : Այս իմաստով խնդրագիր մը Անդղիոյ կառավարութեան ալ մատուցեր են : Այս նամակները կ'պատահուեն, թէ ասոնց այս շարժումն Եւրոպիոյ մէջ ո՛ր և է ազդեցութիւն բրած չէ, և ուրիշ շարժումներն ալ կրեւտացւոց վրայ անշուշտ չեն երեւոյր : որովհետեւ ոչ-մահմանական ժողովրդեան մեծագոյն ու խելահաս մասն՝ կղզւոյն անդորրութեան ու յառաջադիմութեան վերաբերեալ խնդրոց մէջ մահմանականաց համամիտ ըլլալով, քաջ խելամուտ են թէ այս եկամուտ մարդոց հետեւիլը՝ կարի յոյժ փաստակարէ : և մինչև իսկ կ'լսանան որ երբէք չմիջամտեն իրենց քաղաքային գործոց, բայց բնիկներէն տաքարիւն ոմանք ասոնց յարած ըլլալով չեն յայտարար :

« Յիշեալ նամակները կ'գրեն՝ կրեւտէի կուսակալին Բ. Դրնէն քիչ մը զօրք ուղեն, բայց անգամօր ալ չգիտեն եղեր՝ զօրաց ինչ բանի պէտք ըլլալը : »

— Թղթագրամին մէկ մասն՝ թուագրութեան և արձանագրութեան համար օսմանեան Պանքան զրկուած ըլլալով՝ կ'ուսացուի որ այսօր կ'ամ երկուշաբթի հրապարակին վրայ կ'տեսնուի :

Հարկ կ'համարուի ծանուցանել, որ զգուշութիւն պէտք է այս թղթագրամն առնել տալու ատեն, քանի որ ազատ մը նալու համար : Շատ հաւանական է, որ հին թղթագրամներ գտնուին պահուած, և այս անգամ իբրեւ նոր երեւան հանուին : Հինն ու նորն տարբերելու համար, գլխաւորապէս պէտք է գիտնալ, որ հին թղթագրամին ետեւ ինչ ինչ պայմաններ նշանակուած էին : իսկ այս անգամ ելլելիք նոր թղթագրամին ետեւ որ և է գիր չկայ, այլ միայն երկու կնիք՝ որոց մին ելեմուական պաշտօնատանն է, իսկ միւսը՝ օսմանեան Պանքային : Հետեւաբար այս երկու կնիքները չունեցող ու ետեւ գիր գտնուող թղթագրամներն

ընդունելի չեն : Արդէն կառավարութիւնն ալ պիտի հսկէ այս մասին, և խարդախութեամբ ընդունողները խտրապիտի պատժուին :

— Ինչպէս կանխու ծանուցած էինք, սերմիացուող ձեռքէն գրաւեալ թնդանթներուն հինգն, ինչպէս նաև բաղում հրացանք՝ հին տեսակէն՝ մայրաքաղաքս հասած և թօփհանէ փոխադրուած են :

— Տասնորդի յանձնաժողովին անգամ կարգեցաւ՝ արմատաց (ղախայր) յանձնաժողովոյ անդամներէն Սաաուըլ լազ պէյ :

— Հինգշաբթի գիշեր նախարարաց ժողով գումարեցաւ զինուորական գործոց օգնականներուն, և մինչև կէս գիշեր տեւեց :

— Յերիգ Ահմէտ Եիւքրի փաշա՝ որ պաշտօնէ գաղաթեալ էր և Մանասթրը կ'առնուէր՝ Յունաստանի սահմանադրի կայսերական զօրաց հրամանատարութեան պաշտօնէ առեր և ճամբայ ելեր է Բ. Դրան հրամանաւ :

— Անցեալները հրատարակուեցաւ, թէ Հնդկաստանի մէջ մահմանական օսմանեան կառավարութեան զինուորական ծախուց համար կէս կէս իրա պիտի տան, և քանի մը միլիոն լիւրա պիտի գոյանայ : Այս հրատարակութեան վերայ, մինչև ցարդ նոր ծանօթութիւն մը տեսնուած չըլլալով՝ քանի մը տաճիկ ուսանողք (սօֆիթա) նամակաւ մը խնդրեր են իթթիհատ լրագրէն, որ հաստատող կ'ամ մերժող տեղեկութիւն մը հրատարակէ : Ասոնք ի սկզբան կարծեր են, թէ այդ հանգանակութեան համար արգելքներ ելած են, և ի վերջոյ իմացեր են թէ ետ մնալուն պատճառը Պօլսոյ մէջ մեծ մարդու մը կողմանէ եղած խնդիրն է :

Իթթիհատ՝ այս նամակն հրատարակելէն յետոյ՝ խոստացած է հետաշօտել և հրատարակել արդիւնքը :

— Պօսնայի և Հէրսէքի համար կատարուած մօտագոյն վիճակագրութենէ մը կ'իմացուի, թէ յիշեալ կուսակալութեան մէջ կ'գտնուի 442050 մահմետական, 576756 օրթոտոքս, 185503 պապական, 3000 հրէայ, և 9507 դէչու :

— Յարտիւ Պոսֆոր՝ Լաիրնէէն առնելով կ'ըրէ, թէ Լաիրնէի կողմը Գաւաղը Տօլան-օղլի՝ Սինապլի, և ուրիշ քանի մը գիւղեր չեքքեօաց ոմանց կողմանէ ֆլատուեր, և Լաիրնէի Գըր-Սէրտար ճաֆէր աղայի տրամադրութեան ներքեւ գտնուող խումբ մը Պաշլապօղլուներն ալ քանի մը գիւղերու արջառն ու ոչխարները աւարեր են : Սակայն, ըստ մեզ, ստուգութեան կարօտ են այս լուրերը :

— Պուքրէշի մէջ ընկերութիւն մը կ'ազմուեր է, վերջին անցից մէջ ֆլատուեալ պուլլարաց օգնութեան համար :

— Վիէնայէն յատկապէս օգոստոսի ամս Պուլթանին համար հրաւիրեալ բրժիշկն Ժամանակ մը պիտի մնայ, և այս պատճառաւ պալատան մէջ նորա բնակութեան տեղ որոշուած է :

— Կայսերական կառավարութիւնը թէև պատերազմական գործերով ծանրաբեռնեալ է, բայց դարձեալ փոյթ կտանի ներքին բարեկարգութեանց համար :

Աւասիկ այս անգամ յանձնաժողով մը կ'ազմուած է՝ պէտք եղած բարեկարգութեանց միջոցներուն վրայ խորհրդակցելու և ծրագիր մը պատրաստելու պաշտօնով : Այս յանձնաժողովոյն նախագահն է՝ հասարակային շինուածոց նախարար Սէրվէր փաշա, անդամք՝ Գեանի փաշա, Եուսուֆ փաշա, Սէյֆէտտին Էֆէնտի, Դատրի պէյ, Ալէքսանդր Գալաթոտորի Էֆէնտի, Վահան Էֆէնտի և Միհրան պէյ :

— Հինգշաբթի Բ. Դուռը նախարարք արտաքոյ կարգի նիստ ըրին, և պահ մը խորհրդակցելէն յետոյ՝ մեծ Եպարքոսն նախագահութիւնը Միտհաթ փաշայի թողով՝ հեռագրատուներ իջաւ և Սէրտար-Էքրէմի և այլ զինուորական հրամանատարաց հետ ընդերկար բանակցեցաւ :

— Նամըգ փաշայի որդի Ճէմիլ փաշայի վիրաւորուած ըլլալուն լուրը սուտ կ'հանուի, նոյն իսկ իրմէ առ հայրն ուղղեալ հեռագրի մը վրայ :

— Թունուսի գլխաւոր պաշտօնեայ խայրէտտին փաշայի՝ առաջին աստիճանի Մէճիտիյէ, զինուորական գործոց պաշտօնեայ Բիւսթէմ փաշայի՝ երկրորդ աստիճանի Օսմանիյէ, և այլ զինուորականաց այլևայլ աստիճանի պատուանշաններ տրուեցան :

— Օտեան Գրիգոր Էֆէնտի՝ որոյ Եւրոպա գտնուիլը յայտնի է՝ գիմսի լըրագրաց գրածին նայելով՝ այս օրերս կը դառնայ :

— Պատերազմական վայրաց մօտ տեղերու հեռագրատանց աշխատութիւնն աւելցած ըլլալով՝ Ժամանակի մը համար պաշտօնակալներ զրկուած են նոյն կողմերը :

— Մեր ազգային երեւի վաճառականներէն Լապեան Յովհաննէս Էֆէնտի՝ 250, և Ունճեան Աբիկ Էֆէնտի՝ 150 լիւրա նուիրեցին, ի նպատակ զինուորական արտաքոյ կարգի ծախուց :

— Նախորդ մեծ Եպարքոս Մահմուտ Նէտիմ փաշայի օրով Բ. Դուռը կ'ազմեալ գործադիր ժողովը լուծուեցաւ, և անդամոց մէկ մասն Շուրայի-Տէվլէթի անդամաց կ'արգեն անցան :

— Աւասիկոյ կողմանէ չորս զինուորականք վիտին անցեր են, զինուորական ընթացքն տեսնելու համար :

— Պրաղիլիոյ կայսրն ու կայսրուհին՝ որ Ժամանակէ մը հետէ Եւրոպա կը շաղկային, առաջիկայ սեպտեմբեր ամսոյ մէջ Տաճկաստան ալ պիտի գան :

— Սերվիոյ կողմանէ Բուճանիոյ իշխանութեան քով գործակատար դրուեր է Պ. Մակաղինօվիչ՝ որ պատերազմէն յառաջ Պօլսի կ'գտնուէր այս պաշտօնով :

— Գաղղիոյ կառավարութիւնը միջերկրական ծովու նաւատորմին հրամայեր է, մնալ անդ մինչև ցնոր աղդարարութիւն :

— Իթթիհատ՝ Նիշէն առ ինքն ուղղեալ նամակէ մը առնելով կ'մանուցանէ, թէ նոյն կողման զօրաբաժնին հրամանատար Ահմէտ Էյուպ փաշայի, և նոյն բանակին Լիվաներուն ու ֆէրիզներուն մէջ ինչ ինչ խնդրոց պատճառաւ անհամաձայնութիւն տեղի ունեցեր է, սակայն յետոյ համաձայներ են :

Մեր թղթակիցը, կըսէ իթթիհատ,

Նիշի բանակին մէջ գտնուող զօրաց և մասնաւորապէս կամաւորաց վարմանը վրայ այնպիսի ծանօթութիւններ կուտայ, որ ցաւալի են :

— Շուրջընթացի վերջին թուականը վրայ 40 հազար զուլ ալ աւելցեր է այս անգամ, նոր կարգադրութեանց պատճառաւ :

— Գաղղոյ և Բրուսիոյ վերջին պատերազմին ժամանակ, երկու կողմանց վիրաւորեցող համար Անգլիոյ մէջ յատկապէս մասնաւորով մի կազմուած, քանի մը հարիւր հազար լիրա հաւաքուած, բայց 70 հազար լիրայի չափ գումար մը մինչև ցարդ Պանքան պահուած ըլլալով, այժմ յիշեալ մասնաւորով անդամաց մին առաջարկեր է՝ ներկայ պատերազմին մէջ վիրաւորեցող յատկացնել նոյն գումարը, սակայն դեռ որոշում չէ տրուեր :

— Ի նպատակ գինուորական արտաքոյ կարգի ծախսից, Շամի մէջ և շրջակայքը մինչև ցարդ 12 հազար լիրա հաւաքուեր, 3000 ժայռաքաղաքս զրկուեր, և հետզհետէ զրկուելու վրայ է եղեր :

— Բուսանիոյ իշխանութիւնը որոշեր է՝ 3 միլիոն ֆրանկի ոսկի, և 11/2 միլիոն ֆրանկի պղինձ գումար ապել, Ոսկին 40 և 20 ֆրանկից պիտի ըլլայ :

— Ճէրիտէի-Հալապի նամակէ մը առնելով չէրքէսաց հետեւեալ ճարտարութիւնը պատմած է :

« Չէրքէսն իմանալով, որ սերվիացիք իզովորի մէջ թիմօք գետէն կանցնին, մէջերնուն մէկը՝ վրան խել մը արծաթ զէնք ունենալով՝ ձին կհեծնէ ու կյառաջանայ. սերվիացիք տեսնենուն պէս կրակ կընեն վրան. չէրքէսը ձիէն կկնայ կփռուի՝ իբրև մեռեալ ձեւանալով : Սերվիացիք կշիմեն վրան՝ կողոպտելու համար. չէրքէսն նորա վիզէն կըռնէ. ուրիշ սերվիացիք կհասնին՝ առանձին կարծելով, սակայն այս միջոցին երևան կընեն չէրքէսին ընկերներն որ պահուած են եղեր, և սերվիացեոց վրայ յարձակելով՝ կապանեն դանոնք ու ընկերին կաշատեն » :

— Պէյոլլուի կողմերը այս օրերս գիշերները մանչ, աղջիկ և կին, շատ մը խեղճեր տուներուն մարմարինեայ սեւերը՝ բարձ, և սալոյատակները անկողին ըրած կպառկին եղեր անօթի ու ծարաւ, մեծագոյն մասն քրիստոնեայ ըլլալով : Ասոնց ամենուն, բայց մասնաւորապէս Հայ գտնուողներուն համար՝ Պատրիարքարանի և ձեռնհաս աղքատաց գթութիւնն ու կարեկցութիւնը կհայցեմը :

— Էսիրնէն նորեկ ճամբորդներէ կիմացուի, թէ այս օրերս այն կողմերը յորդ անձրևներ գնալով շատ քիւտուց պատճառ եղեր են երկրադործաց : Բազմաթիւ անասունք հեղեղներէն մղուեր են : Սամարի գիւղին մօտերը 15 տաճիկ տուներ հեղեղաց ներքև մնացեր են : Երկու գիւղացի պուղար կանայք խեղդուեր են արտի մէջ աշխատած ատենին, երկաթուղոյն ալ բաւական քիւտ եղեր է :

Բինկեանէն յուլիս 16 թուով :
... Խմբագիր :
Տիրիկոյ Լեւոնացեալ Աստուր վարժապետ՝ բաւական մէկ յիմար յոգուած հրատարակած էր Հայրենիքի 299-301 թիւերով :

Այս յոգուածը՝ որ պատասխան մը պիտի ըլլայ եղեր մեր նախորդ գրածի, պաշտօնում մ'է վէճի նիւթերու վրայ և հայհոյելից հարցմանց և բացազանցութեանց հեղեղ մը, և ասով ալ իր պիտանացու չգիտեմ ինչպէս վարժապետ մը ըլլալն ապացուցանելու համար ըստ քմաց պատմութիւններ և արձանագրութիւններ :

Այս վարժապետը՝ իրեն պատիւ սեպած չըլլալով իր անունն յայտնելին, ակնշիւն ներդաշնակաւոր հնչած քանի մը խոշոր բառեր շարեւէ վերջը՝ մեղադրանաց արժանի կը գտնայ զմեզ չգիտնալով գուցէ որ ինքն իբրև վրայ ուր որ ալ երթալու ըլլայ, անունը, մականունը, անցեալը և ի վերայ այս ամենայնի վրայելու գործին մէջ անոր շահն ու նպատակ կը կը հարցնեն. այս շահը արդէն խոստովանած ըլլալուն Օրագրոյ մէջ աւելորդ թող համարի իր սրտնեղութիւնը, ինքն արդէն լաւ գիտէ թէ ո՞վ Պոլսոյ գիտնականներու և արձարաններու մէջ կրթութիւն առեր իր հօր քով : Ուստի հայհոյութիւններն իրեն վերադարձնելով անցնիմք մեզ հարցմանց պատասխանելու :

Մեք ըսած չէինք թէ Ամասիայէն բերել չտուինք այս վարժապետը և կամ տէրտէր ընել չուզեցինք՝ որուն մեզ հայհոյելու համար գտած ամենամեծ փաստերն են, բայց ըսած էինք որ Բենկացին մեզ անկախութիւն տուած չէ իրեն պէս անպիտան վարժապետներ դնել հոն. եթէ ինձ այդ նպատակաւ պաշտօն յանձնած է գիւղացին՝ այն թող ըսէ յայտնապէս, ապա թէ ոչ ինքնին ապացուցած է իր անպիտանութիւնը «բռնութիւն ըրիր հրաժարեցայ» ըսելուն մէջ, զի իրեն պարտքերը չճանչող վարժապետի մը հետ ուրիշ կերպով չի կրնար վարուի՝ առանց մեր խղճի և ստանձնացած պաշտաման առջև պարտաւոր մնալու. ասի ապացոյց է աւելի մեր փութաշնուութեան և հաւատարմութեան՝ քան իրեն պիտանութեան : Հոս հարկաւոր կը սեպենք յիշել անոր մէկ զըրաւոր հրաժարականը՝ որ դեռ կեցած է քովերին, որուն մէջ երբէք բռնութեան խօսք չկայ, այլ ազգին քիչ փարայով չժառայելու համար երկար յայտարարութիւն մը՝ որուն մէջ «նախնապէս կեցցէ անձն իմ» էն սկսելով ընդհանուր ազգը ապերախտ կանուանէր «վարժապետներու ո՞րը նօթութեամբ զրաւել տուած է կեանքէն, ո՞րը կաթուածով կամ յետին թըշուառութեամբ» ըսելով : Ուստի կը մնայ ըսել որ կամ մեր ըրածը բռնութիւն չէր և հիմակ սուտ կը խօսի այդ վարժապետը և կամ այս հրաժարականը իր ստորագրութիւնը չի կրեր :

Պ. Համբարձում մ'ալ կը յիշէ այս վարժապետը, բայց մեք ոչ միայն ասոր՝ այլ և ինքնին ալ խօսած էինք իրեն որ սպասէ մինչև նոր դասատու գտնալին. և այս ալ ստիպած էր զմեզ ընել գաւառներու նա մասնաւոր գիւղերու համար դասատուաց սովը : 500 զրոյի խոստումը ինձ յայտնի չէ, գուցէ ինքնաբերաբար ըրած կամ չըրած ըլլայ. բայց ասկէց ինչ ոչ ապաքէն Ամարկապի քանի մը ոսկիի առաւելութիւնը դպրոցը երեսի վրայ ձգելու չափ անպիտանացուցած էր զինքը. ուստի մեք ալ նօթի վարժապետ կշտացնելու համար պարտաւորութիւն ստանձնած չըլլալով թողուցինք որ երթայ իր Մշակականով Ամարկապի դպրոցը ծաղկեցնէ, ուրկէ ճիւղակ երես դուրս գալն ալ իրեն միայն յայտնի է :

Գալով տէրտէր ընելու խնդրոյն՝ հարկաւ կը յիշէ ինքն ալ որ 4000 զրոյի չափ պարտք ունիմ, որուն 800 % Ասլանեան Մարտիրոս աղա յի է ըսաւ, զորս եթէ տան գիւղացիք կըլլամ ըսաւ. բայց հանուր գիւղացիք արժանաւորութիւն չունի ըսելով ընդդիմացան մեզ և ուրիշ մը նախադասեցին : Ուստի պէտք է խոստովանի որ կամ ինք արժանաւորութիւն ունէր և մեք բարեմտաբար առաջարկեցինք և կամ չունէր արժանաւորութիւն և մեք սխալած էինք. թերեւս Ամարկապի յիշած քանի մը անձանց գործածն ալ մարդկային տկարութենէ ծնած մէկ սխալն ըլլայ, վասն զի հոն ալ նոյն առաջարկութիւնը ըսելով՝ ժողովուրդը ընդդիմացաւ Պոլսէն հանրագրութեամբ մը և հոս ալ ձայնից բազմութեամբ և ուրիշ մը նախադասեց. բայց երանի թէ տէրտէր ըլլար և պահպանիլ

ըսելով ապրէր՝ քան այսպէս վարժապետ եմ ըսելով աղքատին վարժարանաց կեանքը մայեցընէր, Վիրգիլիոսն ու խաբարայութիւնը իրեն գործիք ըրած :

Բայց մեք քեզի տէրտէր չես կրնար ըլլար չըսինք, ընել տուող ըլլայ նէ՝ չըլլալիք չընես. Ամասիայէն զքեզ բերել տալերնիս կամ տէրտէր ընել տալ ուզելնիս՝ չնշանակէր երբէք որ Ամարկապի դպրոցի մէջ արդիւնք ունեցած ըլլաք. ասոր պէս քննութեան տեղեկագիրն ալ ծագաց ի ծագս աշխարհի Հայրենիքի ընթերցողներուն չտանիլ բաղդատել տալ ուզելնիս ալ չնշանակէր երբէք որ խարդախուած ըլլայ այն բաւական է որ դուք փոխանակ վայրահաջութիւն ընելու, գաք բաղդատէք և կամ Բենկայի և շրջակայից ընթերցողները բաղդատեն և քո մեռած խղճի վրայ ողորմի ըսեն. և այսպէս եղբորդ Խաչատուրին նոյն տեղեկագիրը ձեռքովը գրել և ստորագրելէն ութ ամիս վերջը՝ ձեր ուզածին պէս ուրիշ կերպ վկայելէն չհետեւիր երբէք որ բարի վարուց տէր և շատ բան գիտցած ըլլայ. բարեհաճէ մեզ ըսելու որ կամ այն ատենի ըրածը սուտ վկայութիւն էր և կամ հիմակուանը :

Մեր քեզմէ պահանջածն է Ամարկապի դպրոցի մէջ ունեցած արդիւնքը, ուր չիսպնած Ա. դասատուի պաշտօն կատարեցիր. կամ 60 ոսկի չառի ըսէ որով նիւթապէս և կամ երեք անգամ հետզհետէ տուած քննութիւններու գոնէ միայն արդիւնքը ցցուր, որով բարոյապէս քիստ տուած չըլլաս այդ դպրոցի. ասոր պատասխան ելլալ զիս տէրտէր պիտի ընէին ըսել, Ահայ այն ամենուն սիրելի Աղաբեան և այլ արդիւնաշատ եօթը դասատուները երգիծանել և չահախդիր անուանել, կուսակցութիւններ կային ըսել և քմահաճ պատմութիւններ ընել և ասոր անոր երեսը ցատկել քո դպրոցի արդիւնք ունեցած ըլլալուն երբէք ապացոյց չեն և զքեզ չեն արդարացներ : Փշոթձեանի և Աղաբեանի ըրած քննութիւնը՝ ձեր Ամարկապ գնալէն քանի մը ամիս վերջը եղաւ. եթէ ձեր աշակերտները մինչև Վիրգիլիոս թարգմանելու և լուծելու հասած էին այսչափ սուղ միջոցին, հաշուէ ասոր հետ այն բազմատեսակ դաս տուած գիտութիւններդ ալ և ըսէ որ կամ ձեր գործածը հրաշք էր և կամ ուրիշ դասատուի մը արդիւնքն էր ձեր նօթագրութիւնը, եթէ կայ, զոր գիտնալով չվկայեցին քննիչք : Այսպէս ապարդիւն մնացած էր վերջի երկու քննութիւնդ ալ (որոց նօթագրութիւնը սկսած է այլ եւս գործերնուդ չգալ) ուսկից վերջը «մեք վաստակեցաք և այլք ի վաստակս մեր մօտին» ըսելով ձեզմէ ետքը եղած յառաջդիմութիւնը կապացուցանէք :

Վարժապետ, մինչդեռ դուք զձեզ գովելու և ուրիշները պարսաւելու համար մէկ կողմէն ձեր չունեցած արժանիքը վկայ կը կանչէք, միւս կողմէն ստութիւն և զրպարտութիւն պակաս թողուցած չէք. մեզ պաշտօնանկ կամ անկեալ տեսուչ ըսելով ուրիշ բան հասկըցնել ուզած ատեննիդ, չգիտնալու կուտաք մարտ 21ի մեր հրաժարած օր տէր Գարբիէլ հօր այն ծանուցումը՝ զոր լսելով Մարտիրոս աղա, չկրցաւ վայրկի մը եւս դադար առնուլ եկեղեցոյ մէջ և անկէ ինն օր վերջն ալ քուէից բացարձակ առաւելութեամբ մի և նոյն պաշտօնը դարձեալ գիւղացին ինձ յանձնեց, հակառակ նորա ամեն հակասահմանադրական ջանից : Դուք քննաց Վիրգիլիոս թարգմանելը մեր գործը չէ ըսելու ստութիւնը ստեղծելով ձեր անոնց վրայ ունեցած առաւելութիւնն հասկցնել ուզած էք, մինչդեռ ձեր գիտութեան վրայ պարծենալը պղտիկ խաբարայութիւն չէ :

Դուք ձեր դպրոցի անպտուղ սիւնակը ծածկելու համար, Սարեան կուսակցութիւնը կոչողներու ստութիւնը մէջ կը բերէք, մինչդեռ նոյն միջոցին տրտուել և նողկանք մնացած էր միայն ձեզ համար Ամարկապ, և Սարեան ոչ թէ կառավարութեան միջոցաւ, ինչպէս գիտեամեն Ակնիցի, այլ զղուած ինքնին քաջաւած դնացած նստած էր Ակը :

Բենկայի քննիչներու մէջէն Նաղարէթ և Խաչատուր եղբայրդ գոված ես. Նաղարէթի ծանուցումն արդէն իր վրայ է, սակայն զարմանալին սա է որ մինչդեռ այդ եղբորդ գիտ

տուրքերը թերակատար քերականութեան մը անդին չանցնիր, տարեր այդ քննիչներու վրայ տուաւ թիւն մ'ալ տուած էս, այն քննիչներու որոնք մէջ հայկաբանութեան զատ քանի մը լաւ գաղղիագէտ և տաճկագէտ ալ կար. նոյն քահանայներու որոնք համար անցեալները նա- զարեթ բարձր վարժարաններում դաս տալու կարողութիւններն ըսած էր, ասոր մէջ ստախո- որն ալ սրերնիդ ըլլալը լաւ է որ դու ըսես: Չեղմէ բարեգովեալ խաչատուր եղբայրդ շատ բան գիտնալուն համար է անշուշտ որ Լիւի գիւ- ղին մէջ տարին 2000 զրոյի գլուխը վարձու տը- ուած է և քեզի պէս խաղաղասէր և աշխա- տասէր ըլլալուն համար՝ աղգային վարժարանը հոն երկուքի ճղքած. այս այն խաչատուրն է որ Բենիկայի երեմի ջորեպան և երեմի Կամր- կապի դպրոցը ձայնաւորութեան և կառավա- րութեան պաշտօն առած էր, որուն հրեշտա- կային և գմայիլի եղանակը երկու տարիի չափ գեղմեցուց Կամրկապեցոյ գլուխները. ինչ և է, մեր միտքը այդ եղբորդ նկարագրութիւնը ը- նել չէ, այլ ձեր ստույթիւնները նշանակել այն- պիսի իրողութիւններով՝ զորս ոչ մէկ Կամր- կապիցի՝ Ակնեցի և Բենիկայի յանձն կառնու ու- րանալ:

Վարժապետ, մինչդեռ ձեր գործքերը և ստույթիւնները բարձրաձայն կաղաղակեն՝ ի զուր կը ձգնիք ձեր խղճի և ճշմարտախօսութեան բարի վկայութիւնները անձիդ համար տալու. այդ տեսակ վկայութեան վրայ այս ժամանա- կին կը խնդան. ի զուր կը ձգնիք նաև ուրիշ- ները անարգելու մէջէն զձեզ գովելու փաստեր և ապացոյցներ հանելու. ասոնք ձեր նախան- ձու, շահամոլութեան և չար ոգւոյն ապացոյց- ներն են: Առ ինչ այսչափ ստույթիւններ. ձեր խաղաղասիրութեան համար Կամրկապ ուսում- նական անձինք բանտարկուեցան. պիտանցաւ վարժապետ մը ըլլալուդ համար հոն գլորցը երկուքի բաժնուեցաւ. գիտուն կամ աշխատա- սէր ըլլալուդ համար արդեօք Սարբեան՝ յա- աջադիմութիւնը ձեզմով անկարելի է, ըսե- լով, հրաժարեցաւ, և վերջապէս երբ հասա- րակաց տրտունջներով և միաձայն հաւանու- թեամբ ձեր գլորցի տեսութիւնը չորս ուսում- նական անձանց յանձնուեցաւ՝ Սարբեան թէ գիւղացին էր զայն տուողը. կրնաք ուրանալ ասոնց ալ քրտնաջան և անձանձիր վաստակնե- րը և ամենօրեայ արձանագրութիւնները՝ որ ձեր դատապարտութիւնը կը կնքեն. պիտի կըր- նաք ուրանալ նոյն արձանագրութեան Բ. երե- սի մէջ տեսութեան վարժարանն յառաջադի- մութեան մէջ է հարցմանն ձեր և խաչատուր եղբորդ ոչ պատասխանը, ճիշդ այն միջոցին՝ երբ դու 2 1/2 և եղբայրդ 1 1/2 տարուան մտած էիք այդ գլորցը. դարմանալի է որ քանի կան ու կը կենան ասոնք ինչպէս կը յանդգնիք վա- ժարանիդ յառաջադիմութիւնը ապացուցանե- լու համար յեցեալ ի ստույթիւն՝ այսչափ պատ- ուաւոր մարդիկները նախատելու: Մի և նոյն արձանագրութեան 12-14 երեսները կը վկայեն որ գաղղիներէն և տաճկներէն լեզուաց մէջ ու- նեցած թերութիւններդ արդարացնելու համար այնպիսի մէկ ծիծաղելի փաստ դրած էս՝ զոր էս կը խաչնիմ հոս յիշելու: Ուրիշ գիտութեան- ցըդ մասին հարկ չկայ հեռու տեղերէ վկայու- թիւն բերել, բաւական է որ ցոյց տանք զի մասնաբը՝ խոսովութիւն թարգմանեցիր և ա- շակերտաց հարսին ու փեսին առջեւէն երգեն ալ եկեղեցւոյ արարողութիւն ըսիք՝ որուն դեռ էս անհամբեր պատասխանին կապաւում թէ եկեղեցական օրէնքներէն ինչ տեղ ցոյց պիտի տաք մեզ:

Տիմրիկոյ խոսովութեան զիս ալ տանիլ մաս- նակից ընեղիդ, միայն ձեր չարամտութիւնը կը յայտնեն, զի առանց ապացոյցի խօսքերը ստակ մը չեն արժեր. կը յիշէք անշուշտ որ ինձ համար քննիչ չեկաւ. և երբ անցեալ տարի թէնդորոս խումբ մը քահանայ, իշխան, դա- աստու Տիմրիկոյ քանտերը լեցուց՝ էս անոնց մէջ չկայ. եթէ ստուգիւ անոր խաղաղու- թեան ցանկացող էք, Հայրանեանի հայհոյելով Տիմրիկոյ խոսովութիւնը չի վերջանար. այլ թէ- ողորոսի Պատրիարքարանի հրամանի անստիճ, և ո՛չ ալ Ֆէլէկեանը չարախօսելով ձեզ շահու

զուներ կը բացուին. պարապը կը յոգնիք զձեզ սրբագործելու, ինչ որ էիք 71 ին Կամրկապ՝ նոյն էս 76 ին Տալրիկ. վկայ մեր ըսածի այն ատեն Մանդուկէի, Օրագրոյ, Մամուլի և Մա- սիսի հրատարակութիւնները: Այս վերջոյն խմբագրական մէկ դիտողութիւնն ալ միտքդ պահած էս անշուշտ. այսչափով ալ եթէ չը- խաչնիս նէ, վարժապետ, կաշիդ բաւական ա- մուրցուցած պիտի ըլլաս և զքեզ տէրտէր ընտ- րող Բենիկայի և Կամրկապի անձինքը ստուգիւ իրաւունք պիտի ունենաք մեղադրելու՝ այլ ոչ դատապարտելու. զի դեռ նա լսուած չէ որ քահանայի մը գործած յանցանաց համար զայն ընտրող ժողովուրդը կը պատժեն:

Աստուծոյ անուամբ Խ. Մեծարարեան

... Խմբագիր
Տիմրիկոյ եկեղեցւոյն մէջ Դանիէլի գիրքը տաճկերէն կարդացնելու ջանքե- րը բոլորովին ուրացած էր մեր ընդդի- մաբան ճշմարտախօս քահանայացու Պէր- պէլ Թովակիմեան Աստուր վարժապետ, և այս ուրացութեան ճշմարտութեան կերպարանք մը տալու համար կողմու- թեամբ թքանք արձակած էր մեզ և Տիմրիկոյ երեւելիներէն պատուաւոր ան- ձի մը, յորմէ առիթ առնելով Ֆէլէկեա- նը զրպարտած էր: Անմեղ մարդիկ՝ այդ- անոցայ վարժապետի անիրաւ չարախօ- սութեանց ենթակայ չթողելու և ճշմար- տութիւնը ծածկած չըլլալու համար՝ ստիպուած եմ հետեւեալ դրաւոր տեղե- կութեան պատճէնի հրատարակութիւնը խնդրել՝ զոր գրած է Լեոնի դասախօ- սած վարժարանի երկրորդական դասա- տու Տիրատուր վարժապետ՝ որոյ ճիշդ- ստորագրութիւնը մեր քով կգտնուի:

Աստուծոյ անուամբ Խ. Մեծարարեան

Յայտն ամի յունվարի 3ին Տիմրիկոյ եր- կու դասատու Աստուածածնայ եկեղե- ցւոյն մէջ ուղեցին Դանիէլը իրենց աշա- կերտներուն կարդացնեն. սակայն իրարու լուր չտալու Ֆէլէկեանը Ոչինչէն հայ լեզուով իր աշակերտներուն դաս տուած է և Պէրպէլեան Աստուածատուրը տաճ- կերէն յԱմինը իր աշակերտին հրաման ը- րած է որ եկեղեցւոյ մէջ կարդայ. բայց Ոչինչէ կարդացողին հայրը լեց այս բա- նը գնաց Սրբազան Թէոդորոսի խօսեցաւ և ս քանի մը անձինք ներկայ էին. և ա- նոնք ալ վրդովմունք չենք ուղեր ըսեր թող ամեն աղաք հայերէն կարդան որ ձերին տղաքն ալ կարդան վասն զի ա- մենքս մէկ եղբայր եմք և Բենիկայի Աստուածատուր դասատուն կանչեցին ու պատուիրեցին թէ տաճկերէն չպիտի կարդայ աշակերտդ այլ հայերէն. և սկսուաւ ուրիշ աղայ մը յառաջարկուե- ցաւ որ Դանիէլը հայերէն կարդայ. ինչ- պէս որ եկեղեցւոյ մէջ գրքին վրայ կար- դաց:

Տեղադրուող Լեւոնդեան

Մ Ս Ն Ա Ն Ա Յ

ԺՈՂՈՎԱՅՑ ԵՒ ԻՆՈՅՍ ԷԱՄ

Գ. Վ. Սրբառնչոյեան

Նախքան յանուն Աղա Յովսէփայ Եզմիրեանց Ղալապցւոյ

436 երեսէ բաղկացեալ նոր երկասի- րութիւն մ'է գեր. Սրբառնչոյեանց Տ. Գարեգին ուսումնական և արդիւնաւոր վարդապետին: Նիւթերը զանազան են և հետաքրքրական. բանասիրական, տե- ղագրական և հնախօսական, գողտրիկ և զգայուն ոճով մը գրուած:

Կը վաճառի Մէրճանը Եպիսկոպոս խանի ներքեւ 37 թիւ գրատունը և ամեն գը- րաւաճառաց քով ի կ. Պօլիս. գին 2 1/2 ֆր.

ԳՐԱՏՈՒՆ ԱՍՍՏՈՒՐԵԱՆ

Պ. Ա. Աստուրեան պատիւ ունի ծա- նուցանել հատարակութեան թէ իւր գը- րատան մէջ կը ծախուին, անգլիարէն ամեն տեսակ օգտակար դասագրքեր, ուսումնական գրեանք, զպրօցաց հա- մար հարկաւոր եղած որ և է նիւթ, և մանաւանդ իւր եղբորը, հանգուցեալ Տարթոր Ա. Աստուրեանի հեղինակած Հայ-Անգլիարէն Բերականութիւնը, չա- փաւոր գնով: Ուղղող կրնայ գիմել Ղա- լաթիոյ Աշտարակին ներքեւ Հէնտէք փո- ղոց թիւ 13:

PILULE HOLLOWAY

ԴԵՂԱՀԱՏԲ ՀԱՂՈՒԻԵԻ

Լեարգի, ստամոքսի, և աղիքներու ամեն տեսակ անկարգութեանց համար խիստ ընտիր է սոյն դեղահատը, նաև ջրային տկարութեան, ուսումնականութեան և տխրութեան համար. կը ջնջ և անհետ կընէ ամեն տեսակ անախաւո- րութեանց հետքերը: Որտի և երկամանց վրայ օգտակար աղգեցութիւն մ'ունի. արիւնը մաք- րելով նոցա խանգարեալ վիճակը կը կանոնա- ւորէ, և գրգռելով կենսական գործարանները կը զօրացնէ: Իւր դեղական մեծ աղգեցու- թեամբ սրտախառնութիւն, կուծուութիւն, մաղձային հիւանդութիւններ, որովայնի մէջ լեցուած կաղեր, գլխի ցաւեր կը վանէ. մար- սողութիւնը կը չափաւորի, և մարմինը մաք- րուելով բոլոր այն աղտեղութիւններէ՝ որ շատ անգամ զանազան հիւանդութեանց սկզբնաւ պատճառ կըլլան, առողջ, ուժեղ, և բնական զիրքը կգգենու:

ONGUENT HOLLOWAY

ՄԱԳԵՂԱՆԻ ՀԱՂՈՒԻԵԻ

Մորթային հիւանդութիւնք և վէրք բուժե- լու մասին ունեցած պաշտամական յատկու- թեանցը չհաւատարիք բնաւ ուրիշ գեղ մը. հին կամ նոր թունաւոր վէրքեր, ուռեցք, քաղց- կեղ (չիրիփէնչէ), սրունից և քստանց վէրքեր կամ բոլորովին կանցնին և կամ կլուանան. օգտակար է նաև հարբուխի, հաղի, սրտի բարախման, մանաւանդ օղացաւ (եէլ) ըսուած հիւանդութեան: Իւր կաղաւորիչ և զօրաւոր աղգեցութեամբ խոյլ (սրբաճա) հիւանդու- թեան ապականիչ զօրութիւնը ինչ աստիճան որ ըլլայ կը դիմագրաւէ:

Այս դեղերուն գործածութեան եղանակը նշանակուած է իւրաքանչիւր տուփի վրայ, որ կը գտնուի ամեն դեղավաճառներու քով, և մասնաւորապէս Պահճէ-Պափու Թաշ խանի կող- մերը Պ. Գասապեանի դեղարանը՝ Նո. 7 կը ծախուի:

Աւելի առնել ուղղող կը հրաւիրուի առ հե- ղինակն տղթոր Հոլլուէ Ի Լոնտոն Օքսֆորտ փողոց թիւ 555:

ՊԱՅՄԱՆՔ ՓՈԻՆՋԻ

- 1.—Փուշը 2 ՈՐԻՔԵԱՐԹԻ և ՇԱԲԱԹ օրերը կը հրատարակուի:
- 2.—Տարեկան բաժանորդագրին է միայն չորս արծաթ մէճիտ՝ կանխիկ վճարելի թէ՛ մայրա- քաղաքիս և իւր արուարձանաց և թէ՛ գաւա- ռաց համար:
- 3.—Վեց և երեք ամսոց համար ալ բաժա- նորդ կընդունուի:
- 4.—Տեղափան ու գաւառական թղթատա- րութեան ծախքը խմբագրութիւնը պիտի վճարէ:
- 5.—Հատը 40 փարայ է, և կը գտնուի ա- մեն Հայ գրավաճառաց խանութները և ձեռքէ ծախողներու քով:
- 6.—Մանուցման տողը 3 զրուշ է մէկ անգամի համար: Աւելի ատեն կըլլայ աւելի անդամներու համար:
- 7.—Խմբագրութեան վերաբերեալ որ և է զիր ուղղելի առ Տնօրէն-Տէր Հ. Ս. Աւաճաճեան, Կ. Պօլիս Աւաճա-Համամ Խալիլ խան միջին յարկ թիւ 49:

ՏՆՏՐԵՆ ԵՒ ՏԵՐ

Հ. Ս. ԱՂԱՃԱՃԵԱՆ

ՏՊԱԳԻ. Ս. Ղ. ՊԱՏԻՋՊԱՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵՐ Բիգա փաշա խան քիւ 3